

An aerial photograph of a city and industrial area at sunset. The sky is a mix of blue and orange. In the foreground, there are green fields and a small body of water. In the middle ground, there is a large industrial complex with several large buildings and a wind turbine. In the background, a city is visible with many houses and buildings. A river or canal flows through the city.

Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0 2024-2027

Voortgangsrapportage 2025

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1 Inleiding	2
2 Opgaven en ontwikkelingen	3
2.1 Onze opgaven	3
2.2 Huidige toestand	3
2.3 Majeure ontwikkelingen	4
3 Rode draad in onze aanpak	5
3.1 Kernboodschap	5
3.2 Uitvoering van generieke en aanvullende maatregelen	5
3.3 Successen	6
3.4 Knelpunten	6
4 Uitvoering in beeld	7
4.1 Generieke maatregelen	7
4.2 Aanvullende maatregelen	9
4.3 Samen maken we Brabant	11
5 Financiën en risico's	12
5.1 Financiën	12
6 Aanpassingen uitvoeringsagenda	14

1 Inleiding

De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS 2.0) is op basis van het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant' uitgewerkt en eind 2024 vastgesteld. De nadruk van de BOS 2.0 ligt op het terugdringen van de stikstofuitstoot waar de provincie zelf invloed op heeft. De inspanningen van het Rijk spelen een grote rol bij de realisatie van het doel. Het verminderen van de stikstofuitstoot betekent het vinden van een gezonde balans tussen natuur, economie en maatschappij. De aanpak richt zich op concrete maatregelen binnen de sectoren landbouw, industrie en mobiliteit om zo ruimte te creëren voor toekomstige ontwikkelingen in de provincie.

De eerste helft van 2025 stond in het teken van volle kracht uitwerken en uitvoeren van de plannen. Om goed toe te zien op de plannen en scherp te zijn op nieuwe kansen en ontwikkelingen maken we jaarlijks deze Voortgangsrapportage. Belangrijke ontwikkelingen, voortgang van de uitvoering, successen en knelpunten, worden hierin beschreven. Ook de financiële stand van zaken en als het nodig is, het bijstellen van de Uitvoeringsagenda voor volgend jaar.

Hoofdstuk 2 beschrijft onze opgave en welke (externe) ontwikkelingen van invloed zijn op de uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof.

Hoofdstuk 3 gaat in op onze aanpak en benoemt de belangrijkste successen, knelpunten en conclusies.

Hoofdstuk 4 geeft de stand van zaken van de uitvoering van de maatregelen.

Hoofdstuk 5 laat de middelen zien die hieraan gekoppeld zijn.

En als laatste gaat hoofdstuk 6 in op gewenste wijzigingen van de BOS 2.0 in relatie tot de Burap II van 2025.

2 Opgaven en ontwikkelingen

2.1 Onze opgaven

De opdracht van het programma Aanpak Stikstof is uitvoering geven aan de BOS 2.0. Doel van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0 is het verminderen van de stikstofuitstoot uit Brabantse bronnen om zo de stikstofdepositie op Natura-2000-gebieden te verminderen. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de natuurdoelen, zodat op termijn vergunningverlening in kader van Brabant Open voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen weer mogelijk wordt.

Noord-Brabant heeft heldere ambities: de provincie moet openblijven voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Daar horen een sterke en veerkrachtige natuur en een klimaatbestendig en robuust water- en bodemsysteem bij. De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 2.0 (BOS 2.0) zet vooral in op het verminderen van stikstof. Minder stikstof versterkt de stikstofgevoelige natuur en helpt zo economische en maatschappelijke ontwikkelingen weer mogelijk te maken.

Om goed te kunnen bepalen of bijsturing nodig is zijn indicatoren nodig. Op dit moment wordt volstaan met een algemene doelstellingsindicator: De BOS 2.0 zorgt ieder jaar voor een dalende lijn in de stikstofreductie. Deze stikstofreductie wordt gedefinieerd als een emissiereductie van Brabantse bronnen. Als basisjaar wordt het jaar 2022 genomen (Emissieregistratie.nl). Deze indicator wordt na vaststelling verder gespecificeerd.

Er wordt een monitoringssysteem opgezet om goed te kunnen sturen op de uitvoering van het generieke maatregelenpakket. Dit creëert inzicht in de daadwerkelijke bijdrage aan de stikstofreductie van de maatregelen. In deze Voortgangsrapportage beperken we ons nog tot een kwalitatieve beschrijving van de stand van zaken van deze maatregelen. Voor de aanvullende maatregelen kiezen we op dit moment voor (globale) procesindicatoren en geven (kwalitatief) inzicht in de stand van zaken.

2.2 Huidige toestand

Stikstofdepositie op Brabantse Natura-2000-gebieden komt door activiteiten binnen de provinciegrenzen, maar ook door activiteiten daarbuiten, zoals uit Vlaanderen, buurprovincies en verdere activiteiten. Op basis van de meest actuele gegevens 2022; Aerius Monitor 2024 blijkt dat in de 17 stikstofgevoelige Natura-2000-gebieden in Brabant de Kritische Depositiewaarde wordt overschreden. Op ongeveer 90% van het totaal aantal hectare stikstofgevoelige Habitats en leefgebieden is er een overschrijding. Ongeveer een derde van de depositie op Brabantse Natura-2000-gebieden komt door uitstoot binnen de provincie, een zesde van andere provincies en de helft uit het buitenland. De provincie kan sturen op stikstofemissie van activiteiten binnen haar provinciegrenzen. Hier liggen concrete beïnvloedingsmogelijkheden voor een handelsperspectief van de provincie en haar Brabantse partners. De totale stikstofemissie in Nederland is afgenomen van zo'n 313 Kton in 2000 naar ongeveer 191 Kton in 2022. In Brabant is de totale stikstofemissie afgenomen van 53 Kton naar 25 Kton.

De stikstofemissie uit Brabantse bronnen is in 2023 verder gedaald in vergelijking met 2022. In oktober 2025 zal het RIVM de actualisatie van de stikstofdeposities van Natura 2000-gebieden via Aerius Monitor beschikbaar stellen.

2.3 Majeure ontwikkelingen

De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof heeft op verschillende terreinen te maken met onzekerheden die horen bij de (landelijke) beleidsontwikkeling, de doorwerking daarvan in Brabant en juridische ontwikkelingen.

Het afgelopen jaar waren er veel rechtelijke uitspraken die groot effect hebben op het stikstofdossier. Voorbeelden zijn de uitspraak van de Raad van State inzake het intern salderen op 18 december 2024 en de uitspraak van de rechtbank Den Haag op 22 januari 2025 in de zaak die [Greenpeace](#) had aangespannen tegen de Staat over het onvoldoende nemen van maatregelen om stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

De Ministeriele Commissie Economische Economie en Natuurontwikkeling (MCEN) is van groot belang voor de aanpak van het stikstofprobleem in Nederland. Op 25 april 2025 kwam deze commissie met het "Startpakket Nederland van het Slot", een beschrijving van maatregelen die de contouren geven van een pakket, een eerste stap naar minder stikstofuitstoot. Dit is echter niet voldoende om Noord-Brabant en Nederland duurzaam van het slot te krijgen.

De val van het kabinet op 3 juni 2025 maakt de kans op een geborgd maatregelenpakket op de korte termijn erg klein. Brabant blijft zich binnen de wettelijke mogelijkheden stevig inzetten voor de uitvoering van de stikstofreducerende maatregelen uit de BOS 2.0.

3 Rode draad in onze aanpak

3.1 Kernboodschap

De uitvoering van de BOS 2.0 is goed op gang gekomen. Zo is de voorbereiding van de uitvoering van de aanvullende maatregelen voortvarend opgepakt en is de verwachting dat besluitvorming over de daadwerkelijke uitvoering 2025/begin 2026 kan plaatsvinden. Een monitoringssystematiek wordt uitgewerkt, zodat er steeds meer inzicht ontstaat in de bijdrage van de maatregelen aan de stikstofreductie. Op basis daarvan kan dan gestuurd en bijgestuurd worden. Op dit moment zien we op basis van de (proces-) voortgang dat de generieke maatregelen uit de BOS 2.0 op schema lopen.

Aandachtspunten de komende tijd zijn de financiering van de aanvullende maatregelen en het omgaan met externe factoren, zoals de landelijke (beleids-) ontwikkelingen en de gevolgen van rechterlijke uitspraken. Een landelijke aanpak van het Rijk met de daarbij behorende middelen is daarbij een randvoorwaarde.

3.2 Uitvoering van generieke en aanvullende maatregelen

In de BOS 2.0 hebben we generieke maatregelen opgenomen die moeten bijdragen aan de reductie van stikstofemissie uit Brabantse bronnen. Deze zijn inmiddels allemaal in uitvoering. Daarbij werken we langs 3 uitvoeringslijnen:

- Het terugdringen van de stikstofemissie uit bronnen op Brabantse bodem.
- Stikstofemissiereductie overige provincies/het Rijk
- Het terugdringen van stikstofdepositie uit in het buitenland

We richten ons daarbij op maatregelen waar we vanuit Brabant invloed op hebben. Het uitgangspunt is dat alle sectoren een evenredige bijdrage leveren aan hun bijdrage aan de stikstofdepositie op Brabantse Natura2000-gebieden.

De maatregelen in het eerste deel van de BOS 2.0 zijn waarschijnlijk niet voldoende om de benodigde reductie te halen. Daarom zijn er in de bijlage bij de BOS 2.0 mogelijke aanvullende maatregelen in onderzoek die op termijn bij moeten dragen aan een verdere stikstofreductie.

In de eerste helft van 2025 is gestart met een onderzoek naar zes mogelijk aanvullende maatregelen. Een onafhankelijk kennisconsortium rekent in de tweede helft van 2025 verschillende scenario's per maatregel door. Bij de uitwerking en het uiteindelijke besluit over de mogelijke maatregelen zijn onder andere (financiële) haalbaarheid, effectiviteit, handhaafbaarheid, draagvlak en maatschappelijke impact belangrijk.

3.3 Successen

De afgelopen maanden is er intensief gelobbyd richting Den Haag, onder andere binnen het MCEN-traject. Met als doel urgentie vasthouden op het stikstofdossier en extra aandacht vragen voor de uitdagingen in Brabant. Het Haagse voornemen is een regionale maatwerkaanpak stikstof inclusief een zonering, waarbij wordt gestart met 2 gebieden met een extra grote opgave, zijnde de Veluwe en de Peel. Hiermee komt waarschijnlijk met Prinsjesdag voor de Peel € 300 mln. beschikbaar voor de periode 2026-2028, waarvan € 150 mln. voor de Brabantse kant waarvan een deel ingezet kan worden voor de reductie van Stikstof.

Er is een Bouwstenendocument emissiereductie landbouw opgesteld door IPO in samenwerking met diverse andere partijen. Dit document heeft tot doel om input te geven op basis van het Startpakket van de MCEN met nadere voorstellen te komen, waarmee vergunningverlening snel weer zou kunnen worden opgepakt en er jarenlange stabiliteit wordt gevonden voor (agrarische) ondernemers. Er wordt op dit moment ook nog gewerkt aan een Bouwsteen Natuur door IPO i.s.m. terreinbeherende organisaties.

De minister heeft binnen het MCEN-traject de internetconsultatie opengesteld van de 'Spoedwet vervangen omgevingswaarde stikstof' (KDW uit de wet). Dit wetsvoorstel voorziet in de vervanging van de huidige Kritische Depositie Waarde (KDW)-omgevingswaarden voor een wettelijk verplicht programma van maatregelen inclusief sectorale doelen gericht op emissiereductie.

Ook heeft de minister de internetconsultatie opengesteld van de AMvB over vergunningvrije verduurzamingsactiviteiten. Daarin is aangegeven dat er wordt onderzocht onder welke voorwaarden kleinschalige en tijdelijke emissies van (verduurzamings-)projecten kunnen worden toegestaan.

3.4 Knelpunten

Het succes van de BOS 2.0 blijft sterk afhankelijk van externe factoren, zoals de afhankelijkheid van landelijke (beleids-) ontwikkelingen en rechterlijke uitspraken. Daardoor zijn de doelen van het Rijk continue in beweging of worden toegevoegde doelen van het Rijk doorkruist door jurisprudentie waardoor het voor stoppers onduidelijk wordt wat hun mogelijkheden zijn.

Op dit moment zijn er nog geen middelen beschikbaar voor de uitvoering van de aanvullende maatregelen. Het genereren van de middelen voor de aanvullende maatregelen is onderdeel van de uitwerking hiervan.

4 Uitvoering in beeld

Hieronder beschrijven we de voortgang van de generieke maatregelen en de stand van zaken van het onderzoek naar de mogelijk aanvullende maatregelen.

4.1 Generieke maatregelen

In de Uitvoeringsagenda BOS 2.0 staan maatregelen die bijdragen aan 3 uitvoeringslijnen:
Het terugdringen van de stikstofuitstoot uit bronnen op Brabantse bodem.
Stikstofemissiereductie overige provincies/het Rijk
Het terugdringen van stikstofdepositie uit in het buitenland

4.1.1 Maatregelen gericht op het terugdringen van stikstofemissie uit Brabantse bronnen

Zo'n 33% van de stikstofdepositie op Brabantse Natura 2000-gebieden komt van bronnen op Brabantse bodem. Van de 33 % wordt 25% veroorzaakt door de landbouw, 6% door de mobiliteitssector en 1% door de sector industrie en energie en 3 % door overige bronnen. (Bron: figuur 6 BOS 2.0 - bewerking door kennisconsortium van DASH-data RIVM 2022).

Landbouw

Om de stikstofemissie terug te dringen uit de landbouwsector zijn er de volgende maatregelen:

Maatregel	Stand van Zaken	Toelichting	Wie
Ammoniakemissie-eisen Omgevingsverordening		Deze maatregel is gerealiseerd door opname van ammoniakemissie-eisen in de OV. De maatregel is daarmee in werking. Er zijn echter knelpunten door rechtelijke uitspraken over de onvoldoende borging van de ammoniakemissie van huisvestingssystemen en het aantonen van additionaliteit bij intern salderen. Hierdoor is de uitvoering van VTH op dit moment moeilijk. Dit heeft negatief effect op het behalen van de beoogde stikstofreductie. Het is daarom verstandig om rekening te houden met een opbrengst die later gerealiseerd wordt dan aangenomen.	Provincie
Volumemaatregelen Rijk (bij voorbeeld LBV en LBV+)		In Brabant is 366 keer subsidie aangevraagd voor de LBV en LBV+ tezamen. Dit cijfer geeft een beeld van de belangstelling voor de subsidies. Dit is niet hetzelfde als het aantal veehouders dat een of meer locaties gaat beëindigen. Bijna de helft van de Brabantse aanvragen betreft varkenshouderijen.	Rijk
Volumemaatregelen provinciaal (Ruimte voor Ruimte-regeling (landbouwgrond wordt woningbouwgrond)		Het project om te hier te komen is in de ontwerpfase om te zien wat de mogelijkheden zijn.	Provincie
Mestverwerking en mestbewerking		In uitvoering In aanvulling op de door het kennisconsortium berekende reductie, bestaat er vanaf 2027 een bijmengverplichting groen gas. Daarmee is het businessmodel voor mestvergisting en mestbewerking aantrekkelijk voor ondernemers en investeerders. De verwachting is dat er vergunningaanvragen voor industriële mestbewerking op Brabantse bedrijventerreinen komen.	Provincie/Rijk

		Vanuit de praktijk aanpak Emissiearme Veehouderij wordt een meetproject voorbereid dat een rekenmodel voor mono-mestvergisting oplevert om emissiereductie door mestbewerking juridisch inrekenbaar en borgbaar te maken. De landelijke mestverkenner heeft een 2e advies uitgebracht aan de minister van LNV. Er zijn versnellingsmogelijkheden voor vergunningverlening op bedrijventerreinen op zowel korter als lange termijn.	
Minder areaal bemeste landbouwgrond (landbouwareaal krijgt een andere bestemming)		In uitvoering De provincie werkt samen met externe partners in de Aanpak Landelijk Gebied aan het realiseren van concrete projecten in overgangsgebieden van 12 stikstofgevoelige en door stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden.	Provincie
Afschaffing derogatie in 2026		Vanaf 2026 kan Nederland geen gebruik meer maken van de toestemming die werd verleend door de Europese Commissie. Tot 2026 heeft Nederland een derogatie, waardoor boeren onder voorwaarden meer stikstof uit dierlijke mest op hun grond aan mogen brengen.	Rijk

Mobiliteit

Om de stikstofemissie terug te dringen uit de mobiliteitssector zijn er de volgende maatregelen:

Maatregel	Stand van Zaken	Toelichting	Wie
Emissieloos streekvervoer (bus)		Halverwege 2025 is 36,4 % van de totale busvloot Zero-emissie. Naar verwachting zijn de Brabantse concessies in 2030 100% Zero-emissie.	Provincie
Klimaatakkoord en verduurzaming, ad-blue handhaving, retrofit katalysatoren binnenvaart en verduurzaming wagenpark		Dit is een rijksmaatregel, waardoor de (proces-) voortgang niet concreet in beeld is	Rijk

Industrie

Om de stikstofemissie terug te dringen uit de industriële sector zijn er de volgende maatregelen:

Maatregel	Stand van zaken	Toelichting	Wie
Grote Oogst		Door netcongestie komt de energietransitie op bedrijventerreinen moeizaam op gang. Een oplossing wordt niet op korte termijn verwacht. Bedrijven (blijven) aansporen tot besparing en optimalisatie is en blijft vooralsnog de belangrijkste route voor reductie.	Provincie
Rijksmaatregelen (Maatwerk voor Brabantse Bedrijven)		Op dit moment lopen een aantal maatwerktrajecten: Cosun en Sensus Beperking ammoniakuitstoot bij industriële piekbelasters (BAIP) Een aantal trajecten lopen vast op o.a. netcongestie.	Rijksmaatregelen

4.1.2 Stikstofemissiereductie overige provincies/ het Rijk

Om meerdere redenen, zoals het zoveel mogelijk borgen van een gelijk speelveld voor ondernemers in Nederland, is het belangrijk dat het Rijk haar verantwoordelijkheid neemt bij het terugdringen van stikstofemissies. Het Rijk moet hiervoor met een geborgd maatregelenpakket komen. Brabant heeft hiervoor een stevige lobby gevoerd om na het op 25 april 2025 verschenen 'startpakket' van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) ook snel besluiten te zien en over het totale pakket met emissie reducerende maatregelen. Op 11 juli 2025 startte het intussen demissionaire kabinet een internetconsultatie om de KDW-doelen in de wet te vervangen door emissiedoelen.

4.1.3 Terugdringen van stikstofdepositie uit het buitenland

Een kleine 50% van de stikstofdepositie op Brabantse Natura 2000-gebieden is afkomstig uit het buitenland (bron: figuur 6 BOS 2.0 - bewerking door kennisconsortium van DASH-data RIVM 2022). De grensoverschrijdende samenwerking loopt vooral via bestuurlijke overleggen en ambtelijke werkgroepen. Bij de werkgroep vergunningverlening wordt gekeken naar een afsprakenkader voor dossieruitwisseling en toestemming/vergunningverlening en bij de werkgroep data en monitoring worden protocollen ontwikkeld voor data-uitwisseling.

Stand van Zaken

Op 10 juni 2025 heeft het bestuurlijk overleg stikstof Vlaanderen-Nederland op hoofdlijnen akkoord gegeven op het afsprakenkader voor dossieruitwisseling en toestemming/vergunningverlening. Vervolgstappen bestaan uit het versterken van de samenwerking op stikstofemissiereductie en het beleid in Vlaanderen en Nederland beter op elkaar afstemmen.

Samen met Duitsland heeft de provincie een consulterende rol vervuld bij een Interreg-verkenning naar samenwerking in vier grensparken (2x Gelderland en 2x Limburg met Nordrhein-Westfalen).

4.2 Aanvullende maatregelen

Naast de generieke, lopende maatregelen uit de BO2.0 worden aanvullende maatregelen voor de vermindering van stikstof onderzocht. In de BOS 2.0 zijn 17 mogelijk aanvullende maatregelen opgenomen. Op basis hiervan en op basis van nieuwe inzichten en ideeën voor maatregelen worden in korte cyclische tranches ongeveer zes maatregelen per keer uitgewerkt voor besluitvorming.

De werkzaamheden hiervoor lopen op schema. Een onafhankelijk kennisconsortium rekent verschillende scenario's per maatregel door. De provincie werkt deze verder uit in samenspraak met partners. Hierna volgt besluitvorming of deze maatregelen worden uitgevoerd. Bij de uitwerking zijn de (financiële) haalbaarheid, effectiviteit, handhaafbaarheid, draagvlak en maatschappelijke impact belangrijke onderwerpen.

Momenteel zijn de volgende zes maatregelen in onderzoek:

Maatregel 1: Landbouw en Wonen: Onderzoek naar de optimalisatie voor stikstofreductie van de Maatwerkregeling Omgevingskwaliteit

In de praktijk blijkt de maatwerkregeling Omgevingskwaliteit een stimulans te zijn voor boeren die niet mee (kunnen) doen aan een beëindigingsregeling om te stoppen. Omdat dit bijdraagt aan de provinciale doelen voor stikstofreductie willen we onderzoeken hoe deze stimulans ingezet kan worden om de stikstofreductie te maximaliseren, en of er nog andere stimulansen in de regeling te identificeren zijn.

Hiervoor worden verschillende scenario's voorbereid om te laten doorrekenen op effectiviteit. Deze worden mede vormgegeven door een brede vertegenwoordiging van onze partners, waaronder de gemeenten, ZLTO, Brabants Landschap, en de Waterschappen.

Maatregel 2: Landbouw: Beëindigingsregeling voor oude stallen (in uitwerking)

De landelijke regelingen voor beëindiging van veehouderijen zijn relatief gunstig voor veehouderijen met nieuwe stallen. Momenteel wordt de maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging Veehouderijlocaties (provinciale MGB-regeling) uitgewerkt. De focus ligt op kosteneffectiviteit en daarmee op oude(re) stallen. De regeling kent een budget van 15 miljoen euro. De verwachte stikstofreductie wordt op korte termijn berekend.

Maatregel 3: Landbouw: Verplicht emissieloos/emissiearm bemesten van landbouwgrond in provinciaal eigendom (Verkenningfase)

Naar aanleiding van motie M59-2024 hebben GS onlangs een stappenplan voor verduurzaming van gronduitgifte voor provinciale eigendommen vastgesteld. Daarin staat ook hoe om te gaan met emissiearm bemesten van landbouwgrond in provinciaal eigendom. Deze elementen worden in een stappenplan uitgewerkt.

Er zijn voorlopige berekeningen gedaan voor de verwachte stikstofreductie bij emissiearm bemesten van provinciale pachtgronden. Gemeenten en agrarische partijen worden uitgenodigd om mee te denken over verschillende aanvullende scenario's in een klankbordgroep.

Maatregel 4: Landbouw: Arrangement veldmaatregelen: regels voor het uitrijden van mest. (Verkenningfase)

In het programma Overgangsgebieden wordt gewerkt aan de vermindering van de stikstofemissie via veldmaatregelen. Hiervoor komen er overgangsgebieden. De Rijksmiddelen vanuit het NPLG zijn weggefallen, daarom zijn er onvoldoende middelen om op korte termijn het volledig potentieel doelbereik van overgangsgebieden te kunnen benutten..

Maatregel 5: Mobiliteit: Vrijwillige pilot Groene Hub – emissieloos van en naar een Natura 2000-gebied. (Verkenningfase)

We berekenen hoeveel de stikstofemissie en -depositie naar verwachting afneemt als recreanten in Natura 2000-gebieden verder weg parkeren. Ook inventariseren we de mogelijkheid van een of meer vrijwillige pilots met een parkeerplaats verder weg. De berekeningen over hoeveel stikstofreductie in theorie haalbaar is bij verschillende scenario's zijn nagenoeg afgerond.

Maatregel 6: Sectoroverstijgend: Maatwerk bij grote belasters (Verkenningfase)

We onderzoeken de mogelijkheden om bij bedrijven met veel stikstofemissie en/of -depositie tot verregaande emissiereductie te komen. We benaderen dit op twee manieren:

Een dekenbenadering met bedrijven met hoge emissies die buiten de landelijke piekbelastersaanpak vallen en daar sturen op algehele verduurzaming.

Een gebiedsgerichte methode met bedrijven met een hoge depositie per Natura 2000-gebied.

Inmiddels hebben we de grootste emittenten bij benadering 1 in kaart gebracht. Het in kaart brengen van de bedrijven met hoge deposities bij benadering 2 loopt. Op dit moment richten we de samenwerking met deze en andere programma's en projecten in, omdat de maatwerkaanpak raakt aan aanverwante onderwerpen zoals energie, duurzaamheid en overgangsgebieden. Als helder is waar kansen liggen om aan te haken, laten we berekeningen uitvoeren naar stikstofreductie.

Het onderzoek en de uitwerking vormt een langer lopend traject, omdat de omvang van de maatregel groot is.

4.3 Samen maken we Brabant

In de BOS 2.0 is het volgende beschreven "De ambities zijn groot en belangrijk om Brabant vooruit te helpen. Het realiseren van deze ambities doen we samen met onze partners. De provincie heeft zelf een belangrijke rol, daarnaast nodigen we andere partijen actief uit om bij te dragen. We dagen bedrijven bijvoorbeeld uit om te innoveren en zo een bijdrage te leveren aan de stikstofopgave."

Stand van Zaken:

Er zijn jaarlijks zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau bijeenkomsten tussen de provincie en externe partners. Denk aan gemeenten, agrarische vertegenwoordigers, natuurorganisaties, waterschappen, VNO/NCW, en terreinbeheerders. Deze overleggen, de BBTS en BPS, bevorderen de samenwerking en de kennisoverdracht.

Als het gaat om de samenwerking met de Brabantse partners geven we daar in het onderzoek naar de mogelijk aanvullende stikstofmaatregelen invulling aan. In dat kader organiseren we in de tweede helft van 2025 bijeenkomsten om deze mogelijke maatregelen samen verder te verkennen.

5 Financiën en risico's

5.1 Financiën

In de BOS 2.0 staat een generiek maatregelenpakket dat wordt gedekt binnen de programma's waarbinnen deze maatregelen worden uitgevoerd. Daarvoor zijn (structurele) middelen beschikbaar, terwijl voor de aanvullende maatregelen uit de BOS 2.0 nog geen financiële dekking is.

Realisatie en raming middelen Aanpak Stikstof (*mln)	gemiddeld 2020 t/m 2022	2023	2024	2025 (raming)	2026 (raming)	2027 (raming)	2028 en volgende (raming)
Aanpak Stikstof	€ 1,1	€ 1,4	€ 1,6	€ 3,1	€ 3,0	€ 3,0	€ 2,0
Gebiedsgerichte Beëindiging Veehouderijlocaties (MGA)	n.v.t.	€ 9,3	€ 4,4	€ 1,4			
Aanvullende Maatregelen				p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Voor de aanpak Stikstof betreft het programmagelden voor de uitvoering van wettelijke taken zoals het doorontwikkelen van huidige en toekomstige uitvoeringsagenda's, werkzaamheden die gericht zijn op beleidsontwikkeling/uitvoering, ontwikkeling van benodigde instrumenten en juridische borging.

Voor deze activiteiten zijn t/m 2024 € 6,3 mln besteed. Voor de jaren daarna is de raming van de middelen in de bovenstaande tabel opgenomen. Vanaf 2028 is € 2,0 structureel beschikbaar voor het programma Stikstof voor de uitvoering van de wettelijke taken – voortkomend uit de omgevingswet – waarvoor langjarige werkzaamheden worden uitgevoerd.

Voor de 'aanvullende maatregelen' in de BOS 2.0 is nog geen financiële dekking. Op dit moment worden zes maatregelen uitgewerkt, doorgerekend en beoordeeld op onder andere reductie-effect en uitvoerbaarheid. Op basis van deze uitwerking volgt besluitvorming over welke maatregelen ingezet gaan worden en hoe deze maatregelen worden gefinancierd.

De afgelopen maanden is intensief gelobbyd richting Den Haag waardoor waarschijnlijk met Prinsjesdag voor de Peel € 300 mln. beschikbaar komt voor de periode 2026-2028, waarvan € 150 mln. voor de Brabantse kant waarvan een deel ingezet kan worden voor de reductie van Stikstof.

Het ministerie is van plan om de inzet van de zaakbegeleiders te verlengen tot en met 2027. Brabantse ondernemers kunnen dan begeleid worden bij het stoppen van hun onderneming met de lopende en voorgenomen beëindigingsregelingen (LBV/MGB/VBR).

Binnen het ALG-proces worden projecten vanuit de 12 GGA's opgewerkt. De financieringsmogelijkheden hiervoor zijn de beschikbare Rijksmiddelen vanuit de regelingen Landelijk programma Natuur (LPN) en de provinciale maatregelen landelijk gebied (€ 231 mln)

Deze middelen zijn bedoeld voor natuur- en waterdoelen. Als binnen de projecten ook stikstofdoelen gerealiseerd worden, kunnen middelen hiervoor beschikbaar komen. Dit is slim gebruik maken van agenda's en maatregelen uit andere programma's met effect op stikstof.

5.2 Risico's

Het stikstofdossier is complex en de opgave groot. Duidelijk is dat we stap voor stap de maatregelen moeten nemen en dat we weten dat er onderweg factoren zijn die de opgave veranderen, vertragen of nog complexer maken. In hoofdstuk 8 van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0 hebben we de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen opgenomen.

6 Aanpassingen uitvoeringsagenda

De volgende wijzigingen vinden plaats in de Uitvoeringagenda

Wat willen we bereiken?

1) Toevoeging doel (-indicator)

Het verminderen van de stikstofuitstoot uit Brabantse bronnen om de stikstofdepositie op Natura2000 te reduceren. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de natuurdoelen, zodat vergunningverlening voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen weer mogelijk wordt

De BOS 2.0 zorgt ieder jaar voor een dalende lijn in de stikstofreductie. Deze stikstofreductie wordt gedefinieerd als een emissiereductie van Brabantse bronnen. Als basisjaar wordt het jaar 2022 genomen ([Emissieregistratie.nl](https://emissieregistratie.nl))

Deze wordt via besluitvorming Burap II in de Begroting van 2026 opgenomen.

2) Toevoeging indicatoren voor de aanvullende maatregelen. Deze indicatoren worden ook opgenomen in de Burap II/ Begroting van 2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0

Indicator	2025	2026	2027	2028
Onderzoek optimalisatie maatwerkregeling omgevingskwaliteit	voorbereiding uitvoering	In uitvoering		
Beëindigingsregeling voor oude stallen	voorbereiding uitvoering	In uitvoering		

Verplicht emissieloos/emissiearm bemesten landbouwgrond in provinciaal eigendom	voorbereiding uitvoering	In uitvoering		
Arrangement veldmaatregelen	voorbereiding uitvoering	In uitvoering		
Vrijwillige pilot Groene Hub	voorbereiding uitvoering	In uitvoering		

De daadwerkelijke uitvoering van de aanvullende maatregelen die zich bevinden in de voorbereidende fase is afhankelijk van verdere besluitvorming.

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl